

**VALSTYBINĖS SAUGOMŲ TERITORIJŲ TARNYBOS
PRIE APLINKOS MINISTERIJOS
DIREKTORIUS**

ĮSAKYMAS

**DĖL TEISĖKŪROS POVEIKIO KRAŠTOVAIZDŽIUI IR BIOLOGINEI ĮVAIROVEI
KIEKYBINIO (*EX ANTE*) VERTINIMO METODINIŲ REKOMENDACIJŲ PATVIRTINIMO**

2024 m. d. Nr.
Vilnius

Vykdydama Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2024 m. vasario 27 d. įsakymo Nr. D1-57 „Dėl Teisėkūros poveikio aplinkai ir klimato kaitai (*ex ante*) vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ 2.1 papunktį:

1. T v i r t i n u pridedamas Teisėkūros poveikio kraštovaizdžiui ir biologinei įvairovei kiekybinio (*ex ante*) vertinimo metodines rekomendacijas.

2. P a v e d u Kraštovaizdžio apsaugos ir Biologinės įvairovės apsaugos skyriams pagal kompetenciją ir pagal poreikį konsultuoti Aplinkos apsaugos agentūros Aplinkos būklės analitikos centro Bendrųjų analitinių kompetencijų skyrių Teisėkūros poveikio kraštovaizdžiui ir biologinei įvairovei kiekybinio (*ex ante*) vertinimo metodinių rekomendacijų taikymo klausimais.

Direktorė

Agnė Jasinavičiūtė

Parengė
Diana Urbonė

PATVIRTINTA

Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie
Aplinkos ministerijos direktoriaus
2024 m. lapkričio d. įsakymu Nr.

TEISĖKŪROS POVEIKIO KRAŠTOVAIZDŽIUI IR BIOLOGINEI ĮVAIROVEI KIEKYBINIO (*EX ANTE*) VERTINIMO METODINĖS REKOMENDACIJOS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Teisėkūros poveikio kraštovaizdžiui ir biologinei įvairovei pokyčio vertinimo metodinės rekomendacijos (toliau – Metodika) pateikia galimo poveikio vertinimo skaičiuoklių sudarymo principus, vertinimui reikalingus duomenis ir šių duomenų šaltinius.

2. Metodikos tikslas – už sprendimų priėmimą atsakingoms valstybės institucijoms palengvinti teisėkūros iniciatyvų galimo poveikio kraštovaizdžiui ir biologinei įvairovei pokyčio nustatymą, skirtingų teisėkūros iniciatyvų analizės variantų palyginimą ir efektyviausio sprendimo pasirinkimą.

3. Metodika taikoma transporto, miškų ir žemės ūkio, statybos, naudingųjų iškasenų, melioracijos, rekreacijos ir kitų sričių reguliavimo, numatyto teisėkūros iniciatyvose, poveikio kraštovaizdžiui ir biologinei įvairovei pokyčiui analizės atvejais.

4. Metodika perengta vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“ ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2024 vasario 27 d. įsakymu Nr. D1-57 „Dėl Teisėkūros priemonių (*ex ante*) poveikio aplinkai ir klimato kaitai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

5. Galimas poveikis kraštovaizdžiui ir biologinei įvairovei vertinamas atsižvelgiant į numatomo teisinio reguliavimo pobūdį atsakant į klausimus:

5.1. ar teisės akto projekto įgyvendinimas turės poveikį kraštovaizdžio natūralumui ir Europos Bendrijos (toliau – EB) svarbos buveinėms ir rūšims, ar jį sumažins, padidins, ar išliks neutralus;

5.2. ar projekto įgyvendinimas turės poveikį kraštovaizdžio ekologiniam potencialui, ar jį sumažins, padidins, ar išliks neutralus;

5.3. ar projekto įgyvendinimas turės poveikį kraštovaizdžio estetinei vertei, ją sumažins ar padidins;

5.4. ar projekto įgyvendinimas mažins ar didins natūralių buveinių ir saugomų rūšių buveinių plotus, gausins biologinę įvairovę ar lems jos mažėjimą, išnykimą;

5.5. ar projekto įgyvendinimas pakeis rūšių skaičių tam tikroje teritorijoje (t. y. sumažins ar padidins rūšių įvairovę) ar paskatins nepageidautinų rūšių atsiradimą, pakeis ekosistemas;

5.6. ar projekto įgyvendinimas paveiks saugomų ar nykstančių grybų, augalų ar gyvūnų rūšių arba jų buveinių, ekologiniu požiūriu jautrių teritorijų būklę;

5.7. ar projekto įgyvendinimas turės poveikį ekosisteminių paslaugų – tiesioginio ir netiesioginio ekosistemų indėlio į žmonių gerovę – kokybei.

II. TEISĖKŪROS POVEIKIO KRAŠTOVAIZDŽIUI VERTINIMAS

6. Galimas kraštovaizdžio struktūros pokytis dėl besikeičiančio teisinio reguliavimo vertinamas nustatant kraštovaizdžio natūralumo laipsnį, jo pasikeitimą. Jam nustatyti skaičiuojama, vertinama galima žemės dangos teritorinio pasiskirstymo kaita.

7. Natūralaus kraštovaizdžio išsaugojimas, o ypač jo natūralumo didinimas prisideda prie klimato kaitos pokyčių švelninimo. Intensyvi žmogaus veikla (užstatytų plotų plėtra, intensyvus žemės ūkis, rekreacija, mažėjantys miškų, pelkių, vandens telkinių ir kitų gamtinių teritorijų plotai, t. y. gamtinio kraštovaizdžio kaita sukultūrinimo linkme) neigiamai veikia teritorijos ekologinį stabilumą, mažina galimybę prisitaikyti prie neigiamų pokyčių. Žemės dangos pokyčių pobūdis priklauso nuo geografinės aplinkos savybių ir antropogeninio poveikio pobūdžio ir apimties. Vienas svarbiausių uždavinių – suderinti, subalansuoti intensyvų užstatymą ir kraštovaizdžio, ypač gamtinio, apsaugą, užtikrinant, kad šalies gamtinio kraštovaizdžio plotas bent jau nemažėtų.

8. Stebint kraštovaizdžio būklę, matoma, kad vyksta žemės dangos konversija. Pagal valstybinio aplinkos monitoringo duomenis didėja kraštovaizdžio technogenizacija: užstatytų teritorijų ir su jomis susijusių naudmenų (sodų, tvenkinių, gatvių ir kelių) plotas.

9. Kraštovaizdžio natūralumo rodiklis skaičiuojamas procentais (nuo 0 iki 100 proc. imtinai). Siektina šalies natūralaus kraštovaizdžio reikšmė – 60 proc., šiuo metu ji yra 47,92 proc.

10. Kraštovaizdžio natūralumo rodiklis skaičiuojamas pagal formulę:

$$G1 = \frac{S_m + S_p + S_{pv} + S_{vt}}{S} \times 100$$

Kur:

G1 – kraštovaizdžio natūralumo rodiklis

S_m – miškų plotas, km²

S_p – pelkių plotas, km²

S_{pv} – natūralių pievų plotas, km²

S_{vt} – vandens telkinių plotas, km²

S – bendras teritorijos, kuriai bus taikomas parengtas teisės aktas (paprastai – visa šalies teritorija), plotas, km².

11. Kraštovaizdžio natūralumui, žemės dangos pokyčiui skaičiuoti galima naudoti duomenis iš Lietuvos erdvinės informacijos portalo geoportal.lt žemėlapių naršyklės www.geoportal.lt/map

III. TEISĖKŪROS POVEIKIO BIOLOGINEI ĮVAIROVEI VERTINIMAS

12. Biologinės įvairovės – natūralių buveinių pokytis teisinio reguliavimo pasikeitimo kontekste nustatomas vertinant natūralių buveinių plotų kaitą, t. y. galimą poveikį natūralioms buveinėms, tuo pačiu ir rūšims.

13. Natūralios buveinės pasižymi tiek bendra rūšių gausa, tiek ir retomis, saugomomis rūšimis. Kiekvienam natūralios buveinės tipui būdinga specifinė rūšinė sudėtis. Visos natūralios buveinės, saugomos Lietuvos Respublikoje, skirstomos į 54 tipus. Vertinant galimą teisinio reguliavimo poveikį siūloma naudoti 8-ias EB svarbos natūralių buveinių grupes: vandenių buveinės, pajūrio smėlynų buveinės, vidaus vandenių buveinės, krūmynų buveinės, pievų buveinės, pelkių buveinės, geologinės buveinės ir miškų buveinės. Natūralių buveinių sąrašas, jų grupės ir jų užimamas plotas pateikiamas priede. Bendras inventorizuotų EB svarbos natūralių buveinių plotas Lietuvoje – 480810,02 ha.

14. Natūralių buveinių ploto pokyčio rodiklio reikšmės: jei vienerių metų laikotarpyje natūralių buveinių ploto rodiklio reikšmė pakinta ≤ 0 proc., poveikis biologinei įvairovei bus nereikšmingas arba jo apskritai nebus. Jei rodiklio reikšmė > 0 proc., poveikis biologinei įvairovei bus reikšmingas.

15. Natūralių buveinių ploto pokytis skaičiuojamas pagal formulę:

$$\Delta S_{nb} = \frac{\text{-----}}{S_{nb}} \times 100$$

Kur:

ΔS_{nb} – natūralių buveinių grupės ploto pokytis procentais

SP_{nb} – teisėkūros iniciatyva numatomas atitinkamos natūralių buveinių grupės (priklausomai nuo veiklos srities galimas poveikis miškų, pelkių, pievų, kitoms buveinėms, kuriai / kurioms bus taikomos teisėkūros nuostatos) ploto pokytis, km²

S_{nb} – bendras esamas natūralių buveinių grupės plotas, km²

(formulėje pasirenkamas bendras esamas atitinkamos natūralių buveinių grupės plotas iš EB svarbos natūralių buveinių ir jų grupių plotų lentelės, žr. priedą).

16. Pradinis duomenų apie natūralias buveines šaltinis – Lietuvos erdvinės informacijos portalo geoportal.lt žemėlapių naršyklėje www.geoportal.lt/map.

EB svarbos natūralių buveinių ir jų grupių plotai, 2024 m.

Natūrali buveinė	Buveinės kodas	Bendras natūralių buveinių plotas šalyje, ha
<i>Vandenu buveinių grupė</i>		
Upių žiotys	1130	7611
Lagūnos	1150	31963
Rifai	1170	46100
Visų vandenu buveinių grupės plotas		85674
<i>Pajūrio smėlynų buveinių grupė</i>		
Užuomazginės pustomos kopos	2110	205
Baltosios kopos	2120	824
Pilkosios kopos	2130	846
Kopų varnauogynai	2140	56
Kopų gluosnynai	2170	22
Medžiais apaugusios pajūrio kopos	2180	4805
Drėgnos tarpkopės	2190	33
Pajūrio smėlynų tyruliai	2320	60
Visų pajūrio smėlynų buveinių grupės plotas		6851
<i>Vidaus vandenu buveinių grupė</i>		
Mažai mineralizuoti ežerai su būdmainių augalų bendrijomis	3130	357
Ežerai su menturdumblių bendrijomis	3140	9788
Natūralūs eutrofiniai ežerai su plūdžių arba aštrių bendrijomis	3150	5216
Natūralūs distrofiniai ežerai	3160	1785
Gipso karsto ežerai	3190	15
Upių sraunumos su kurklių bendrijomis	3260	0
Dumblingos upių pakrantės	3270	22
Visų vidaus vandenu buveinių grupės plotas		17183
<i>Krūmynų buveinių grupė</i>		
Viržynai	4030	926
Kadagynai	5130	100
Visų krūmynų buveinių grupės plotas		1026
<i>Pievy buveinių grupė</i>		
Nesusivėrusios žemyninės smiltpievės	2330	464
Karbonatinių smėlynų pievos	6120	160
Stepinės pievos	6210	2752
Rūšių turtingi briedgaurnai	6230	216
Rūšių turtingi smilgynai	6270	22500
Melvenynai	6410	617
Eutrofiniai aukštieji žolynai	6430	1755

Aliuvinės pievos	6450	14791
Šienaujamos mezofitų pievos	6510	31901
Miškapiėvės	6530	908
Visų pievų buveinių grupės plotas		76064
<i>Pelkių buveinių grupė</i>		
Aktyvios aukštapelkės	7110	12536
Degradavusios aukštapelkės	7120	6712
Tarpinės pelkės ir liūnai	7140	6515
Plikų durpių saidrynai	7150	143
Nekalkingi šaltiniai ir šaltiniuotos pelkės	7160	396
Žemapelkės su šakotąją ratainyte	7210	79
Šaltiniai su besiformuojančiais tufais	7220	17
Šarmingos žemapelkės	7230	961
Visų pelkių buveinių grupės plotas		27359
<i>Geologinių buveinių grupė</i>		
Karbonatinių uolienu atodangos	8210	0,39
Silikatinių uolienu atodangos	8220	2,53
Olos	8310	0,1
Visų geologinių buveinių grupės plotas		3,02
<i>Miškų buveinių grupė</i>		
Vakarų taiga	9010	57185
Plačialapių ir mišrūs miškai	9020	16303
Žolių turtingi eglynai	9050	30098
Spygliuočių miškai ant fluvioglacialinių ozų	9060	800
Medžiais apaugusios ganyklos	9070	438
Pelkėti lapuočių miškai	9080	51993
Skroblynai	9160	14739
Griovų ir šlaitų miškai	9180	8571
Sausieji ąžuolynai	9190	270
Pelkiniai miškai	91D0	50066
Aliuviniai miškai	91E0	28710
Paupių guobynai	91F0	291
Kerpiniai pušynai	91T0	7186
Visų miškų buveinių grupės plotas		266650
Bendras visų natūralių buveinių plotas šalyje:		480810,02

(Parengta pagal geoportal.lt duomenis)

DETALŪS METADUOMENYS

Dokumento sudarytojas (-ai)	Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos 188724381, Antakalnio g. 25, LT-10312 Vilnius
Dokumento pavadinimas (antraštė)	DĖL TEISĖKŪROS POVEIKIO KRAŠTOVAIZDŽIUI IR BIOLOGINEI ĮVAIROVEI KIEKYBINIO (EX ANTE) VERTINIMO METODINIŲ REKOMENDACIJŲ PATVIRTINIMO
Dokumento registracijos data ir numeris	2024-11-29 Nr. V-115
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	–
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Agnė Jasinavičiūtė, Direktorius
Sertifikatas išduotas	AGNĖ JASINAVIČIŪTĖ LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2024-11-29 12:36:54 (GMT+02:00)
Parašo formatas	XAdES-T
Laiko žymoje nurodytas laikas	2024-11-29 12:37:18 (GMT+02:00)
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	EID-SK 2016, AS Sertifitseerimiskeskus EE
Sertifikato galiojimo laikas	2023-01-16 08:44:15 – 2028-01-15 23:59:59
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	"Registravimas" paskirties metaduomenų vientisumas užtikrintas naudojant "RCSC IssuingCA, VI Registru centras - i.k. 124110246 LT" išduotą sertifikatą "DBSIS, Informatikos ir ryšių departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, į.k.188774822 LT", sertifikatas galioja nuo 2022-05-19 16:48:06 iki 2025-05-18 16:48:06
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	1
Pagrindinio dokumento priedamų dokumentų skaičius	–
Priedamo dokumento sudarytojas (-ai)	–
Priedamo dokumento pavadinimas (antraštė)	–
Priedamo dokumento registracijos data ir numeris	–
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	DBSIS, versija 3.5.80
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Atitinka specifikacijos keliamus reikalavimus. Visi dokumente esantys elektroniniai parašai galioja (2024-11-29 13:03:43)
Paieškos nuoroda	–
Papildomi metaduomenys	Nuorašą suformavo 2024-11-29 13:03:43 DBSIS